

De hobbelige weg van motivatie en nieuwsgierigheid

Hoogbegaafd en nieuwsgierig... een parallelweg?

Het aantal vragen dat een mens op een gewone dag stelt neemt radicaal af als de leeftijd toeneemt. Zo schijnen kinderen op 5-jarige leeftijd per dag ongeveer honderdtwintig vragen te stellen. Op 6-jarige leeftijd is dat al teruggelopen naar zo'n zestig vragen per dag. En tegen de tijd dat we veertig zijn, blijven er slechts vier vragen per dag over (bron: Ruud de Moor Centrum – Open Universiteit, 2011).

Afgelopen periode heb ik verschillende lezingen in het land mogen geven over onder andere de ecologie van het hoogbegaafde kind (zie Kinderwijz maart 2016). Bij de vraag waar je aan denkt bij het woord 'hoogbegaafdheid' kwam veelal naar voren dat deze kinderen zo intens nieuwsgierig zijn, zo vindingrijk, dat ze veel vragen hebben, dat ze alles, maar dan ook alles willen weten, dat ze onvermoeibaar doorgaan met het stellen van vragen, dat het gegeven antwoord weer een nieuwe vraag oproept, dat je ze soms achter het behang wilt plakken omdat ze zo doordrammen (of is het doorvragen?), dat ze zo vermoeiend zijn. En slim... dat werd dan ook nog genoemd.

Verderop in de lezing kwam deze intense nieuwsgierigheid weer ter sprake, maar dan in het kader van schoolse taken. Toen hoorde ik ineens iets heel anders: dat ze niet te motiveren zijn, snel opgeven, het 'leuke' extra werk niet maken, niet laten zien wat ze kunnen en vooral altijd een weerwoord hebben om hun uitdagingen niet aan te gaan, en in de thuissituatie dat ze alsmaar op de bank hangen en aan hun schermen zitten vastgekleefd... Nieuwsgierigheid lijkt te zijn omgeslagen in betweterig gedrag, onverschilligheid, ongeïnteresseerdheid, alleen maar kritiek hebben en vooral de ander de schuld geven van wat ze zelf niet willen (of op dat moment kunnen).

Kortom, geen gedrag dat laat zien dat er een intense, pure nieuwsgierigheid speelt vanuit een open houding. Bijzonder toch, dat we aan de ene kant aangeven dat we de grote nieuwsgierigheid en gedrevenheid naar nieuwe informatie of uitdagingen bij hoogbegaafde kinderen zien en vervolgens aangeven dat die niet als bijzonder of opvallend gezien wordt en zelfs helemaal niet zichtbaar is... Verwarring alom.

Hoogbegaafd en nieuwsgierig... twee verschillende wegen?

Als eenmaal is waargenomen dat er een intense, gemotiveerde nieuwsgierigheid vanuit het kind is, kunnen we ervan uitgaan dat deze in potentie aanwezig is. Anders heeft dat kind het je niet ergens, op een bepaald moment laten zien. Dat 'ergens' en 'op een bepaald moment' lijkt naarmate het kind ouder wordt steeds verder weg te zijn. Het lijkt te zijn veranderd in 'nooit meer' – in ieder geval niet meer zichtbaar of, in dit geval, hoorbaar. Daar is dus onderweg iets gebeurd. En juist die intense nieuwsgierigheid is de motor voor motivatie van binnenuit, voor intrinsieke motivatie, en dus heel belangrijk.

De hobbelige weg

Het beschermen van dat deel van jezelf, je kwetsbare deel, speelt hier een grote rol en vraagt een constant alerte houding. Net als het rijden over een hobbelige weg. Je zult met je volle aandacht over deze weg moeten manoeuvreren om je te beschermen tegen de diepe kuilen en gaten in de weg. Beschermen: voelen wat je nodig hebt om zo te kunnen handelen dat de ander niet ziet dat iets je raakt.

Afgesloten weg

Op een bepaald moment heb je als kind besloten dat je niet meer wilt horen 'dat je niet zoveel moet vragen', 'dat er later een antwoord komt' (en dat 'later' lijkt dan veranderd te zijn in 'nooit'), dat je zo vermoeiend bent... Eigenlijk krijg je de boodschap dat je er niet mag zijn, zo vertelde een van mijn coachees laatst. En dat doet pijn. Om die pijn te vermijden bedenk je een oplossing, een trucje, zodat je hem niet meer hoeft te voelen. Het creatief oplossend vermogen mag hier voluit aan het werk. De oplossing zien we vaak terug in het gedrag. De conclusie is niet altijd dat het eindeloos vragen het kind het gevoel geeft dat hij lastig is, maar dat het kind aan zichzelf twijfelt: ben ik niet leuk of lief genoeg omdat ik geen antwoord krijg?

De ongrijpbare weg

Op een moment heb je als kind besloten dat je, als ze je dan toch niet willen zien zoals je echt bent – empa-

Marianne Rietveld is specialist Hoogbegaafdheid en Talentontwikkeling en eigenaar van De WijsWijzer. De WijsWijzer gaat uit van oplossingsgericht werken en begeleidt leerkracht, kind en ouder in het omgaan met hoogbegaafdheid.

Marianne blogt over haar dagelijkse praktijk als coach en trainer.

De WijsWijzer verzorgt workshops en studiedagen, adviseert en begeleidt scholen. Deskundig en bevlogen, vanuit kennis, ervaring en vaardigheden, maar altijd vanuit het hart. www.dewijswijzer.nl

foto Jord Visser

thisch, nieuwsgierig, bevlogen en gedreven, en heerlijk nieuwsgierig naar de wereld om je heen – ervoor zorgt dat je ook echt onzichtbaar wordt en dus maar helemaal niets meer vraagt, geen opdrachten aanneemt waar je misschien vragen bij zou kunnen stellen. Dat je vooral je kwetsbare deel gaat beschermen. En dat beschermen kan op verschillende manieren zichtbaar worden. Er kan een heel druk gedrag voor komen te staan, of juist een heel teruggetrokken en stil gedrag. Daar, bij dat zichtbare en hoorbare gedrag, gaan de alarmbellen wél rinkelen. Want dat drukke gedrag is zo storend in de klas of als er visite is, en dan denken we vaak aan ADHD. En bij dat rustige, teruggetrokken gedrag denken we al snel aan een stoornis in het autistisch spectrum, want het contact maken gaat zo moeizaam. Dus zetten we in op het veranderen van dat gedrag.

De onbedwingbare weg

Inmiddels weten we allemaal dat alles wat je aandacht geeft groeit, dus ook dat zichtbare gedrag dat we niet willen omdat we er last van hebben. Het gedrag wordt groter en steeds meer zichtbaar omdat we eraan gaan trekken, het veroordelen en het willen veranderen. We denken daarmee het kind en vooral onszelf te helpen door te vertellen dat dit gedrag moet stoppen, keer op keer.

Wat er in werkelijkheid gebeurt is dat het kind zich steeds onzekerder gaat voelen omdat het gedrag dat hij laat zien eigenlijk een alarmsignaal is: help me dan, ik wil dit ook niet maar het doet zo'n pijn als jullie me niet zien zoals ik echt ben. Het gedrag stopt niet maar verergert juist, en het kind wordt steeds ongelukkiger (en de omgeving ook).

We vergeten hier eerst te kijken waar dat gedrag van-

daan komt. De weg naar verandering lijkt een onbevingbare weg. De mismatch met de omgeving heeft nu eerst aandacht nodig, om dan te gaan kijken naar wat helpend kan zijn om ervoor te zorgen dat dit kwetsbare deel er vooral ook mag zijn en (weer) gezien mag worden.

De donkere weg

De afgelopen weken heb ik het tijdens de kindertrainingen die ik verzorg met de kinderen ook over zwarte gedachten gehad. Wat denk je nu over of van jezelf als iets niet lukt, als je iets niet kunt, als je niet gelijk antwoord krijgt? Denk je dan: ik kan niks, ik ben dom, niemand vindt me aardig? Kinderen worden zich bewust hoe ze over zichzelf denken. En dat is soms heel confronterend en maakt veel los. Soms is het pas pijnlijk duidelijk sinds dat moment.

Een nieuwe weg

We gaan verder, de weg van de gekleurde gedachten op. De andere kant op. Waarbij we nadrukkelijk vertellen dat het hebben van zwarte gedachten er ook bij hoort. Als we die niet hebben, kunnen we ook geen bij ons passende gekleurde gedachte opzoeken. Want natuurlijk vind je het heel spannend om iets te gaan doen wat je nog nooit gedaan hebt. Dat hoort bij nieuwe dingen. Maar belangrijk is dat je dan al heel snel tegen jezelf kunt zeggen: 'Ik probeer het nog een keer', 'Ik ga het gewoon doen', 'Ik ben belangrijk' of 'Hier ben ik, leuk hè!'. Of, zoals Pippi Langkous zegt: 'Ik heb het nog nooit gedaan, dus ik denk dat ik het wel kan.'

Opnieuw op weg

We moeten het kind helpen zodat hij wat hij in potentie bij zich heeft, wat hem eigen, uniek en bijzonder maakt, weer durft te laten zien. We moeten hem helpen door hem weer op de weg van de nieuwsgierige vragen te wijzen, daar waar het kan en mag. We moeten hem helpen zodat zijn grote intense nieuwsgierigheid, het 'alles willen weten over de wereld waarin ik leef'-talent weer mag groeien, er weer mag zijn.

Een weg vol vertrouwen

Dat is wat we allemaal nodig hebben: vertrouwen in het eigen kunnen, gezien worden om wie je bent. Maar vooral het vertrouwen ontvangen van de ander dat je mag zijn wie je bent. Met al je nieuwsgierige vragen.

Dat is wat we vanaf nu te doen hebben. Het kind helpen om zijn nieuwsgierigheid en daardoor zijn motivatie in zichzelf weer terug te vinden, gewoon door hem er te laten zijn en tijd voor hem te maken. Want dan gaan de intense nieuwsgierigheid en motivatie weer hand in hand met hoogbegaafd zijn. En dan verzamelen we veerkracht, dan ontstaat er een sfeer van vertrouwen en wederzijds respect. Laten we dat nu net allemaal heel hard nodig hebben!

Ik wens jullie ook nu wijsheid en vertrouwen.

Nog één vraag: wanneer stelde jij jezelf voor het laatst een vraag?